

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ИСТИҚБОЛДАГИ ИНВЕСТИЦИЯ ЛОЙИХАЛАРИНИ БОШҚАРИШНИНГ ЯНГИ ЁНДАШУВ ВА МЕХАНИЗМЛАРИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Йўлдошева М.Б

Тошкент тўқимачилик

ва енгил саноат институти

1- босқич. Тайанч доктаранти.

Аннотация: ушбу мақолада республикамизга келуси беш йилда киритилиши режалаштирилган, марказлашган ва марказлашмаган хорижий инвестицияларни ўзлаштиришнинг мақсадли кўрсаткичларининг истиқболдаги молиялаштириш манбалари баён этилган.

Калит сўзлар: тўқимачилик, саноат, инвестиция, технология, лойиҳа, бошқариш, механизм, ташқи савдо, хорижий инвестиция, экспорт, режалаштириш, молиялаштириш, бюджет маблағлари.

Аннотация: в данной статье описаны источники финансирования в Стайболе целевых показателей освоения централизованных и децентрализованных иностранных инвестиций, которые планируется ввести в нашу республику в ближайшие пять лет.

Ключевые слова: текстиль, промышленность, инвестиции, технология, проект, управление, механизм, внешняя торговля, иностранные инвестиции, экспорт, планирование, финансирование, бюджетные средства.

Annotation: this article describes the sources of financing in Staybol targets for the development of centralized and decentralized foreign investments, which are planned to be introduced into our republic in the next five years.

Key words: textile, industry, investment, technology, project, management, mechanism, foreign trade, foreign investment, export, planning, financing, budget funds.

Мамлакатда инвестиция муҳитини янада яхшилаш ва унинг жозибадорлигини ошириш, келгуси беш йилда 120 миллиард АҚШ доллари, жумладан 70 миллиард доллар хорижий инвестицияларни жалб этиш чораларини кўриш бугунги куннинг долзарб масаласига айланганлигини президентимиз ўз маърузаларида таъкидлаб ўтдилар.[1]

Инвестициялардан самарали фойдаланиш ҳамда экспорт ҳажмларини ошириш бўйича, «пастан-юқорига» тамойили асосида, янги тизимни йўлга қўйиш муҳимдир.

2026 йилгача Хорижий ва маҳаллий инвестицияларни жалб этиш стратегиясини амалга ошириш, давлат-хусусий шериклик асосида энергетика, транспорт, соғлиқни сақлаш, таълим, экология, коммунал хизматлар, сув хўжалиги ва бошқа соҳаларга 14 миллиард АҚШ долларга тенг инвестиция жалб этиш режалаштирилган.

Республика ҳудудлари ва хорижий мамлакатлар бизнес вакиллари ўртасида ташқи иқтисодий алоқаларни ўрнатиш, жумладан Сирдарё вилоятининг Хитой Халқ Республикаси, Сурхондарё вилоятининг Россия Федерацияси ҳамда Жиззах вилоятининг Ҳиндистон бизнес доиралари билан инвестиция ва ташқи савдо алоқаларини ривожлантириш йўлга қўйилган.

Сурхондарё вилоятида «Инвесторларга кўмак маркази», Навоий вилоятида Навоий кон-металлургия комбинати томонидан «Бизнесга кўмаклашиш маркази» ва Тошкент шаҳрида «Илғор лойиҳалар ва инжиниринг маркази» ва ҳар бир туманда «Инновация ва технология марказлари» ташкил қилиб, тадбиркорларга амалий ёрдам кўрсатишни йўлга қўйиш зарурлиги тараққиёт стратегиясида кег ёритилган.

Республиканинг саноат ва ишлаб чиқариш салоҳиятини ошириш, иқтисодиёт тармоқларига юқори технологияларни кенг жорий этиш, тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилишни кенгайтириш орқали ҳудудларда янги ишлаб чиқариш қувватларини яратиш, экспортни ривожлантириш, аҳоли бандлигини таъминлаш ва камбағалликни қисқартириш, шунингдек, инвестицияларни тизимли режалаштириш ва инвестиция лойиҳаларини самарали бошқариш мақсадида президентимиз томонидан 2021 йил 30 декабрь, ПҚ-72-сонли “Ўзбекистон Республикасининг 2022-2026 йилларга мўлжалланган инвестиция дастурини тасдиқлаш ҳамда инвестиция лойиҳаларини бошқаришнинг янги ёндашув ва механизмларини жорий этиш тўғрисида” ги қарори қабул қилинди. [2]

Қабул қилинган қарорга мувофиқ келгусида бажариладиган ишларни, яъни инвестиция дастури доирасида, инвестиция лойиҳаларини бошқаришнинг янгича ёндашув ва механизмларини жорий этишни тақоза этади. Жумладан:

- Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги томонидан шакллантирилган, келгуси беш йилда 70 миллиард АҚШ доллари миқдорида хорижий инвестицияларни ўзлаштиришга мўлжалланган инвестиция дастурини қабул қилиш;

Бунда марказлашган ва марказлашмаган инвестицияларни ўзлаштиришнинг йиғма мақсадли кўрсаткичларининг келгусидаги молиялаштириш манбалари кўрсатилган. (1-жадвал)

2022-2026 йилларда марказлашган ва марказлашмаган инвестицияларнинг кўрсаткичлари

Т/р	Молиялаштириш манбалари	2022- 2026 йилларда жами млрд.сўм	шундан:				
			2022 йил	2023 йил	2024 йил	2025 йил	2026 йил
	Жами капитал кўйилмалар	2 025 200	298 772	346848	400318	457659	521 603
	<i>шу жумладан:</i>						
1.	Марказлашган инвестициялар:	344 309	50 767	61 480	72 378	76 106	83 579
1.1.	Бюджет маблағлари	136 669	23 790	25 017	28 074	29 400	30 388
1.2.	Ўзбекистон Республикаси Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси маблағлари (сўмда)	17 614	1 613,2	3 100	3 450	4 514	4 937
	<i>млн. АҚШ доллариди</i>	<i>1 352</i>	<i>142*</i>	<i>258</i>	<i>271</i>	<i>335</i>	<i>345</i>
1.3.	Ўзбекистон Республикаси кафолати остидаги хорижий кредитлар (сўмда)	190 027	25 363	33 364	40 854	42 192	48 255
	<i>млн. АҚШ доллариди</i>	<i>14 738</i>	<i>2 240</i>	<i>2 780</i>	<i>3 212</i>	<i>3 129</i>	<i>3 376</i>
2.	Марказлашмаган инвестициялар:	1 680 891	248006	285368	327940	381553	438 024
2.1.	Корхона маблағлари, шу жумладан, корхоналарнинг ўз ихтиёрида колдириладиган солиқлар	478 234	6 9 433	7 6 926	9 2 465	¹ 10 384	12 9 026

2.2.	Тижорат банклари кредитлари ва бошқа қарз маблағлари	338 864	4 9 606	5 3 696	6 4 861	7 9 242	91 458
2.3.	Тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ва кредитлар (сўмда)	714 278	107 621	130186	141024	157094	178 353
	<i>млн. АҚШ долларида</i>	<i>55 572</i>	<i>9 506</i>	<i>10849</i>	<i>11087</i>	<i>11651</i>	<i>12479</i>
2.4.	Аҳоли маблағлари	149 515	21 346	24 560	29 590	34 833	39 187

* Бундан ташқари, Тикланиш ва тараққиёт жамғармасининг 300 млн. долларга тенг маблағлари «Олмалик КМК» АЖнинг устав жамғармасига лойиҳаларни молиялаштириш учун йўналтирилади ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари асосида ҳамда ҳар йилги тасдиқланадиган тармоқлар ва ҳудудларнинг ривожланиш концепциялари асосида аниқлаштирилиши ва янгилиниши мумкин.

Жадвал маълумотларидан кўриш мумкинки 2022-2026 йилларда марказлашган ва марказлашмаган инвестицияларнинг молиялаштириш манбалари кўрсаткичлари жами капитал қўйилмалардаги салмоғи 2 025 200 млрд сўмни ташкил қилади. Шундан 2022 йилда 298772 млн.сўмни, 2023 йилда 346 848 млн.сўмни, 2024 йилда 400 318 млн.сўмни, 2025 йили 457659 млн.сўмни ва 2026 йили 521 603млн.сўмни ташкил қилади.

Жумладан **марказлашган инвестициялар** таркибига умумий сумма 344 309 млн сўм ажратилган бўлса, шундан бюджет маблағлари беш йил давомида 136668млн.сўмни, Ўзбекистон Республикаси Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси маблағлари 17 614млн.сўмни, Ўзбекистон Республикаси кафолати остидаги хорижий кредитлар 190 027млн сўмни ташкил қилади. АҚШ доллорида эса 14 738 млн. доллардан иборат бўлади.

Марказлаштирилмаган инвестицияларга 1 680 897 млрд сўм ажратиш режалаштирилган. Шундан корхона маблағларига 478 234млн.сум, тижорат банклари кредитлари ва бошқа қарз маблағларига 338 864 млн.сўм, тўғридан тўғри хорижий инвестициялар ва кредитларга

714 278млн.сўм, аҳоли маблағларига 149 515млн.сўм йўналтирилган. АҚШ долларарида эса 55 572млн. доллардан иборат бўлади.

Бундан ташқари, Тикланиш ва тараққиёт жамғармасининг 300 млн. долларга тенг маблағлари «Олмалиқ КМК» АЖнинг устав жамғармасига лойиҳаларни молиялаштириш учун йўналтирилади ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари асосида ҳамда ҳар йилги тасдиқланадиган тармоқлар ва ҳудудларнинг ривожланиш концепциялари асосида аниқлаштирилиши ва янгиланиши мумкин.2-жадвал

Истиқболда ишга тушириладиган йирик ишлаб чиқариш
Объектлари ва лойиҳа номлари

Т/р	Лойиҳа ташаббускорлари ва лойиҳа номи	Туман ва шаҳарлар номи млн.дол	Ишга тушириш муддати (ой)	Лойиҳа куввати	Инвестициялар ҳажми		Яратиладиган иш ўрни
					Жами	шундан 2022 йилда	
	Жами				7650,1	2 964,1	43 207
	<i>шу жумладан:</i>						
1	«Ўзтўқимачиликсаноат» уюшмаси				216,3	102,0	1 070
	<i>янги қурилиш</i>				216,3	102,0	1 070
1.1	«LT Textile International» МЧЖ ХКда пахта-тўқимачилик ва ип-газлама ишлаб чиқаришни ташкил этиш	Қарши тумани	март	10 млн. м ² ип-газлама	115,0	30,0	100
1.2.	«Bunyodkor» МЧЖда тўқимачилик комплексини ташкил этиш	Косон тумани	декабрь	2,0 млн. м ² газлама, 1,6 минг т тўқимачилик мато, 1,0 минг т момиқ сочиқлар	33,4	10,4	150
1.3.	«Denov Textile» МЧЖда тўқимачилик маҳсулотларини ишлаб чиқаришни ташкил	Денов тумани	декабрь	5,0 млн. п. м ип-газлама, 1,5 минг т тўқимачилик мато	9,3	6,5	150

	этиш«Shashmohkashob» МЧЖ)						
1.4.	«Пахтакор Текс» МЧЖ ККда тўқимачилик маҳсулотларини ишлаб чиқариш	Пахтакор тумани	ноябрь	1,0 минг т мато	2,0	2,0	70
1.5.	«Surxon Kombinat» МЧЖда тўқимачилик комплексини ташкил этиш	Қумқўрғон тумани	июль	3,0 минг т тўқимачилик мато, 1,0 млн дона сочик	5,1	4,6	200
1.6.	«Асака текстиль» МЧЖда ишлаб чиқаришни кенгайтириш	Асака шаҳри	ноябрь	10,0 минг т ип-калава	12,5	11,5	200
1.7.	«Fergana Global Textile» МЧЖда тўқимачилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш	Қўштепа тумани	декабрь	17,0 млн. п. м ип-газлама, 20,0 минг т тўқимачилик мато, 9,0 млн. дона тайёр маҳсулотлари	39,0	37,0	200
2	«Ўзбекипаксаноат» уюшмаси				30,7	14,5	826
	<i>янги қурилиш</i>				<i>30,7</i>	<i>14,5</i>	<i>826</i>

Жадвал маълумотларидан кўриш мумкини «Ўзтўқимачиликсаноат» уюшмасига 2022 йилда жами инвестициялар хажми 216,3млн.сўм йўналтирилган бўлиб, 1070 та иш ўринлари яратилиши лойиҳалаштирилган.

Шундан Қарши туманида янги қурилган «LT Textile International» МЧЖ ХКда пахта-тўқимачилик ва ип-газлама ишлаб чиқариш корхонасини ташкил этиш борасида ишлар йўлга қуйилган. Бунда келгуси беш йил давомида бу корхонага ажратилган жами инвестициялар хажми 115.0 млн. долларни ташкил қилиб, лойиҳа қуввати 10 млн. м² ип-газлама ишлаб чиқариш лойиҳалаштирилган. 2022 йилда бу корхонага 30,0 млн.сўм инвестиция ажратилган ва 100 киши иш билан таъминланган.

Худди шундай Қўштепа туманида ҳам «Fergana Global Textile» МЧЖда тўқимачилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш корхонаси барпо этилган. Корхонага ажратилган жами инвестициялар хажми 39,0

млн.долларни ташкил қилиб, лойиҳа қуввати 17,0 млн. п.м ип-газлама, 20,0 минг т тўқимачилик мато, 9,0 млн. донга тайёр маҳсулотлари ишлаб чиқариш лойиҳалаштирилган. Шундан 2022 йилда ушбу корхонага 37.0 млн.сўм инвестиция ажратилган бўлиб 200 киши иш билан таъминланган.

Хулоса ўрнида шуни айтиш лозимки, Республиканинг саноат ва ишлаб чиқариш салоҳиятини ошириш, иқтисодиёт тармоқларига юқори технологияларни кенг жорий этиш, тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилишни кенгайтириш орқали ҳудудларда янги ишлаб чиқариш қувватларини яратиш, экспортни ривожлантириш, аҳоли бандлигини таъминлаш ва камбағалликни қисқартириш, шунингдек, инвестицияларни тизимли режалаштириш ва инвестиция лойиҳаларини самарали бошқариш бугунги куннинг энг долзарб масаласига айланган.

Фойдаланилган адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. Мирзиёев. "2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси". ПФ-60-сонли фармони. Тошкент.2022 йил 28 январь
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. Мирзиёев. "Ўзбекистон Республикасининг 2022-2026 йилларга мўлжалланган инвестиция дастурини тасдиқлаш ҳамда инвестиция лойиҳаларини бошқаришнинг янги ёндашув ва механизмларини жорий этиш тўғрисида" ги ПҚ-72-сонли қарори. Тошкент 2021 йил 30 декабрь.